

WŁADYSŁAW BEŁZA

**Katechizm
polskiego dziecka
(zbiór)**

WŁADYSŁAW BEŁZA

Katechizm polskiego dziecka (zbiór)

Katechizm polskiego dziecka

- Kto ty jesteś? Polak, Ojczyzna
— Polak mały.
— Jaki znak twój?
— Orzeł biały.
— Gdzie ty mieszkasz?
— Między swemi.
— W jakim kraju?
— W polskiej ziemi.
— Czym ta ziemia?
— Mą Ojczyzną.
— Czym zdobyta?
— Krwią i blizną.
— Czy ją kochasz? Polska, Wiara
— Kocham szczerze.
— A w co wierzysz? Patriota, Poświęcenie
— W Polskę wierzę.
— Coś ty dla niej?
— Wdzięczne dziecię.
— Coś jej winien? Obowiązek
— Oddać życie.

Zmiana pieruszej strofki dla dziewczątek:

- Kto ty jesteś? Kobieta
— Polka mała.
— Jaki znak twój?
— Lilia biała.
— itd.

Czym będę?

Nieraz, gdy sobie
W kątku usiedę,
To myślę o tym,
Czym też ja będę? Matka, Dziecko

Trudno się zawsze
Trzymać mamusi,

Bo każdy człowiek
Czymsiś być musi.

Więc może będę
Dzielnym ułanem,
Lub w cichej wiosce
Skromnym plebanem.

Polak

Może też inną
Pójdę kolejką:
Będę malarzem
Jak nasz Matejko¹.

A może sobie
I to zdobędę,
Że ziemię ojców
Uprawiać będę.

Lecz jakimkolwiek
Iść będę szlakiem:
Zawsze zostanę
Dobrym Polakiem!

O celu Polaka

Polaka celem:
Skrucha przed Bogiem,
Mír z przyjacielem,
A walka z wrogiem.

Polak, Bóg, Przyjaciół,
Wróg

Cześć dla siwizny,
Czyste sumienie,
Miłość Ojczyzny
I poświęcenie.

Chętnie krew własną
Dać w dobrej sprawie,
Zacnie i jasno
Dążyć ku sławie.

Krew

Umieć na progu
Złożyć urazy,
Mieć ufność w Bogu
I żyć bez skazy.

Trudy i znoje
Znosić z weselem,
To, dzieci moje,
Polaka celem.

---

¹*Matejko, Jan* (1838–1893) — malarz polski pochodzenia czeskiego, twórca obrazów historycznych i batalistycznych. [przypis edytorski]

Cnoty kardynalne

Trzy są cnoty, o tym wiedz,
Które trzeba w sercu strzec.

Pierwsza, *Wiary* silna broń,
Wiary w Polski trwały byt,
Że ją dźwignie Boża dłoń
I na sławy wzniesie szczyt!

Wiara, Polak

Druga, w doli gorzkiej, zlej,
Niech od zwątpień strzeże cię;
Zdrój pociechy płynie z niej,
A *Nadzieją* zowie się!

Trzecia, *Miłość*, której siew
W serca rzucił niebios Pan,
Która każe własną krew
Za ojczysty przelać łan!

Miłość, Patriotą, Ojczyzna,
Bóg, Krew

Te są cnoty, o tym wiedz,
Któres winien w sercu strzec!

Co kochać?

Co masz kochać? pytasz dziecię,
Co dla serca jest drogiego?
Kochaj Boga, bo na świecie,
Nic nie stało się bez Niego.

Bóg, Miłość, Obraz świata

Kochaj ojca, matkę swoją,
Módl się za nich co dzień z rana,
Bo przy tobie oni stoją
Niby straż od Boga dana.

Ojciec, Matka, Bóg,
Rodzina, Dziecko, Miłość

Do Ojczyzny, po rodzinie,
Wzbudź najczystszy żar miłości:
Tuś się zrodził w tej krainie,
I tu złożysz swoje kości.

Miłość, Ojczyzna, Rodzina

W czym sercu miłość tleje,
I nie toczy go zgnilizna,
W tego duszy wciąż jaśnieje:
Bóg, rodzina i ojczyzna!

Serce, Dusza, Patriotą

Disce puer²

Siadł król Batory³ na swej stolicy
W sławy i blasku potędze;

Król

²*disce puer* (łac.) — ucz się, chłopcze. [przypis edytorski]

³*Batory, Stefan* (1533–1586) — właśc. Istvan Bathory, książę Siedmiogrodu, od 1571 król Polski, a od 1576 wielki książę litewski; poślubił Annę Jagiellonkę, córkę Zygmunta I Starego, ostatnią przedstawicielkę Piastów

Miecz mu połyskał w dzielnej prawicy,
Dłoń drugą oparł na księdze.

Przed królem stało małe pacholę⁴,
Uśmiech miał w oczach swawolny,
Ale myśl jakąś jasną na czole,
A był to biedny żak⁵ szkolny.

Choć ubiór jego nie lśnił szkarłatem,
Bo nosił świtkę⁶ siermiężną⁷;
Nie drżał on trwożnie przed majestatem,
Choć stał z pokorą należną.

A król i mędrzec w jednej osobie,
Los chłopca mając na względzie:
„Ucz się! — doń rzecze, — a ja to zrobię,
Że w pierwszych będziesz stał rządzie!”

Bo wiedział król ten, że nie garść złota
Darzy znaczeniem i władzą;
Ale nauka, prawość i cnota,
Na szczyble sławy prowadzą.

I choć król dawno spoczął już w grobie,
Dotąd brzmi jego orędzie⁸:
„Ucz się pacholę! a mówię tobie,
Że będziesz w pierwszych stał rządzie!”

Polska mowa

Ukochaj dziatwo słowo rodzinne,
Skarb twój najdroższy, wspaniały!
Tym słowem usta twoje niewinne,
Pierwszy paciorek szeptały.

A co po Bogu najdroższe dziatki!
Dla duszy tkliwej i czystej:
Słodkie imiona ojca i matki
Wzięłyście z mowy ojczystej.

Pierwsze wrażenia, pierwsze pojęcia,
Pieśń ptaszka, kwiatki w dąbrowie⁹,
Co zajmowały umysł dziecięcia,
W tej tłumaczono wam mowie.

---

na polskim tronie. Jeden z najwybitniejszych polskich królów elekcyjnych. [przypis edytorski]

⁴pacholę (przestarz.) — chłopiec mający od kilku do kilkunastu lat, już nie małe dziecko, a jeszcze nie młodzieniec; także: giermek. [przypis edytorski]

⁵żak (przestarz.) — uczeń, student. [przypis edytorski]

⁶świtka — męska odzież wierzchnia używana przez chłopów oraz ubogą szlachtę; rodzaj koszuli z długimi rękawami, wykonanej z grubego materiału, sięgającej do połowy ud lub do kolan; stała się symbolem biedy, ale też szlachetnej prostoty; siermięga. [przypis edytorski]

⁷siermiężny — prosty; wykonany z grubego materiału, zgrzebny. [przypis edytorski]

⁸orędzie — apel, odezwa; skierowane do ogółu społeczeństwa uroczyste przemówienie osoby piastującej ważny urząd (przywódcy państwa, dostojnika kościelnego), często wygłaszane z okazji jakiegoś wydarzenia lub święta. [przypis edytorski]

⁹dąbrowa — las dębowy, tj. taki, w którym rosną dęby. [przypis edytorski]

Nie tylko kraj ten, w którym życie,
Ojczyzną waszą się zowie:
Bo jest i druga ojczyzna, dziecię,
Co w polskim mieści się słowie.

Ojczyzna, Ziemia, Słowo

Z głębi serc polskich, nurty¹⁰ żywemi
Rwie się jak rzeka wspaniała:
To mowa ojców, co naszej ziemi
Nazwisko „Polski” nadała.

A jakież czary mowa ta mieści:
Raz gromem huczy i błyska;
To znów się ozwie jękiem boleści,
Że aż łzy z oczu wyciska.

Bo w niej się chowa moc tajemnicza,
Ta czarodziejska moc wróżki:
Co raz ją zmienia w pieśń Mickiewicza¹¹,
To znowu w hasło Kościuszki¹²!

Więc czcuj to słowo, co się u świata
Okryło zasług wawrzynem!
Bo kto nim gardzi albo pomiata,
Ten złym Ojczyzny jest synem!

Patriota, Ojczyzna, Słowo

Ziemia rodzinna

Całym mym sercem, duszą niewinną
Kocham tę świętą ziemię rodzinną,
Na której moja kołyska stała
I której dawna karmi mię chwala.

Ojczyzna, Ziemia, Natura,
Patriota, Miłość

Kocham te barwne kwiaty na łące,
Kocham te łany kłosem szumiące,
Które mię żywią, które mię stroją
I które zdobią Ojczyznę moją.

Kocham te góry, lasy i gaje,
Potężne rzeki, ciche ruczaje;
Bo w tych potokach, w wodzie u źródła¹³
Ty się przeglądasz Ojczyzno moja,
Krwia użyźniona, we łzach skapana,
Tak dla nas droga i tak kochana!

Krew, Łzy

¹⁰nurty — dziś popr. forma C. lm: nurtami. [przypis edytorski]

¹¹Mickiewicz, Adam (1798–1855) — wybitny poeta pol. romantyzmu, działacz i publicysta polit.; autor wierszy, ballad, powieści poetyckich, dramatu *Dziady* oraz epopei szlacheckiej *Pan Tadeusz*; był porównywany do Byrona i Goethego. [przypis edytorski]

¹²Kościuszko, Tadeusz (1746–1817) — generał wojsk pol. i amer., Najwyższy Naczelnik Siły Zbrojnej Narodowej podczas insurekcji 1794 r. [przypis edytorski]

¹³źródła — D. lp od wyrazu: zdrój; dziś popr.: źródło. [przypis edytorski]

Modlitwa za Ojczyznę

„W imię Ojca, — w imię Syna
I świętego Ducha”,
Polska modli się dziecina,
A Pan Bóg ją słucha.

Modlitwa, Bóg, Polska,
Dziecko

W oczach dziecka dwie łzy duże,
Wiara w każdym słowie:
„Ojcze! — błaga — coś jest w górze,
Daj Ojczyźnie zdrowie!

Pobłogosław dłońmi Swemi
Mą ojczystą strzechę;
A mnie dozwól dla mej ziemi
Uróść na pociechę!”

Tak schylone nad posłaniem
Dziecię z Bogiem gwarzy;
A Bóg słucha z pobłazaniem
Na ojcowskiej twarzy.

Słucha... zważa każde słowo...
Zadumał się... myśli:
I nad dziecka jasną głową
Znak zbawienia kręśli.

Modlitwa polskiego dziewczęcia

Wiem ja, bo mi o tym
Mama powiadała:
Żem dziecię tej ziemi,
Żem jest Polka mała.

Matka, Córka, Polska,
Modlitwa, Słowo

I wiem, jak mi Polska
Jest droga i miła,
Bom się w polskiej mowie
Pacierza uczyła.

Bo mię polskie niwy
Chlebem swym karmiły;
Bo mię polskiej pieśni
Skowronki uczyły.

Bo mię tam na niebie
Strzeże Matka Boska,
Ta polska królowa,
Nasza Częstochowska.

Matka Boska, Polska,
Władza, Opieka, Matka

Bo przy Bożym tronie
Polscy święci stoją
I co dzień się modlą
Za Ojczyznę moją.

Bóg, Polska

Więc i ten paciorek
Polskiego dziewczęcia
Przyjm, o wielki Boże,
W ojcowskie objęcia!

Modlitwa, Ojczyzna, Bóg,
Ojciec

Bo on się z mej duszy
Wyrzywa jak łkanie:
„Ojczyznę kochaną
Racz nam wrócić Panie!”¹⁴

Do polskiego chłopięcia

Nie płacz, nie płacz synku drogi,
Żeś na ziemi swej ubogi!
Że nie miecz ci ani radło¹⁵,
Lecz tułactwo¹⁶ w doli padło¹⁷,
Żeś lży tylko i cierpienia,
Odziedziczył z twego mienia¹⁸.

Polak, Polska, Historia,
Dziedziectwo, Bieda, Duma

Przez Bóg żywy, to fałsz, dziecię!
Naprzód wziąłeś na tym świecie
To, co rodu twego znakiem:
Imię zacne, żeś Polakiem.

A czy wiesz ty, ile cześci¹⁹,
Krwi i chwały w nim się mieści?
Czy wiesz, jaka to pocziwa²⁰
Duma wzrusza twe serduszko,
Gdy z usteczek ci się zrywa:
To Batory²¹! To Kościuszko²²!

Urodzajna twoja rola,
Zbożem śmieją ci się pola,
Lasy twoje echa głuszą,
Owce wełną ci się puszą,
A jesienią na jabłoni,
Owoc się jak szkarłat płoni,
Że zostaje na przychówek²³

¹⁴*Ojczyznę kochaną racz nam wrócić Panie!* — przekręcony nieco wers refrenu pieśni religijnej „Boże, coś Polskę”. Pierwowzór tekstu, autorstwa Alojzego Felińskiego, powstały w 1816 r. na cześć Aleksandra I, cara Rosji i króla Królestwa Polskiego w jednej osobie, był wzorowany na hymnie ang. *God save the King* i zawierał słowa: „Naszego króla zachowaj nam Panie!”. Pieśń szybko przekształciła się z holdowniczej w buntowniczą dzięki zmianie słów na: „Ojczyznę wolną racz nam wrócić, Panie”. W 1862 r. zakazano jej wykonywania w zaborze ros., później stała się pieśnią powstania styczniowego (nazywano ją *Marsylianką* 1863 roku). W 1918 r. konkurowała z *Mazurkiem Dąbrowskiego* do tytułu hymnu Polski, przy czym wers w refrenie zmieniono na: „Ojczyznę wolną pobłogosław, Panie”. [przypis edytorski]

¹⁵*radło* — narzędzie rolnicze służące do spulchniania gleby. [przypis edytorski]

¹⁶*tułactwo* — wygnanie, bląkanie się, emigracja. [przypis edytorski]

¹⁷*w doli padło* — przypało w udziale jako los. [przypis edytorski]

¹⁸*mienie* — własność, posiadane dobra. [przypis edytorski]

¹⁹*cześci* — D. lp od wyrazu: cześć (tzn. szacunek); dziś: czci. [przypis edytorski]

²⁰*pocziwy* — tu: godny czci, zasługujący na szacunek. [przypis edytorski]

²¹*Batory, Stefan* (1533–1586) — właśc. Istvan Bathory, książę Siedmiogrodu, od 1571 król Polski, a od 1576 wielki książę litewski; poślubił Annę Jagiellonkę, córkę Zygmunta I Starego, ostatnią przedstawicielkę Piastów na polskim tronie. Jeden z najwybitniejszych polskich królów elekcyjnych. [przypis edytorski]

²²*Kościuszko, Tadeusz* (1746–1817) — generał wojsk pol. i amer., Najwyższy Naczelnik Siły Zbrojnej Narodowej podczas insurekcji 1794 r. [przypis edytorski]

²³*na przychówek* — tu: na przechowanie. [przypis edytorski]

I na zimę, i przednówek²⁴.

A więc nie płacz, synku drogi,
Żeś na ziemi swej ubogi;
Bo z twych łąnów, w dawne lata
Tyś spichlerzem²⁵ był pól świata,
Dzieląc wszystkich pod swym niebem
Równy sercem jak i chlebem.

Sól z Wieliczki brałeś hojnie,
Złoto w dani lub na wojnie,
A na pługi i do zbroi,
Szło żelazo z ziemi twojej,
I starczyło z twojej gleby,
I na zbytek, i potrzeby.

Więc pogodnym patrz mi licem,
Boś ty skarbów tych dziedzicem!
I rąk nie łam z próżną troską...
Wróci Bóg, co przemoc wzięła!
W sprawiedliwość wierzmy boską:
Jeszcze Polska nie zginęła!

Bóg, Polska, Własność

Do polskiej dziewczeczki

Dzieweczko polska! Ukochaj szczerze
Prababek twoich święte pacierze;
Czcij pamięć ojców, — bo ojce²⁶ twoi,
Dzielni rycerze w skrzydlatej zbroi,
To męczennicy ojczystej sprawy
Lub bohaterzy z szaniców Warszawy.

Polak, Dziedzictwo,
Historia, Modlitwa, Rycerz

A potem kmiecie²⁷ ukochaj chaty,
Boś córą ludu, dziewczę liliowe;
Bo pod ich niską strzechą przed laty
Król, ojciec chłopków²⁸, pochylał głowę.

Król, Chłop, Lud

Kochaj wrzeciono²⁹, bo przy wrzecionie
Siedziała nieraz pani w koronie
I lnu pasemka składała w motki³⁰,
By nimi okryć biedne sierotki.

Ojczyzna, Miłość,
Poświęcenie

A nade wszystko miłością czystą
Kochaj, ach! kochaj, ziemię ojczystą

²⁴*przednówek* — okres przed nowymi zbiorami, przypadający zwykle pod koniec zimy, na przedwiośniu; spożywano wtedy resztki zapasów jedzenia z poprzedniego roku, zanim można było zebrać pierwsze plony w roku nowym. [przypis edytorski]

²⁵*spichlerz* — budynek służący do przechowywania ziarna zbóż, magazyn, z którego można w razie potrzeby czerpać zboże do spożycia lub zasiewów; tu w znaczeniu przenośnym, jako określenie całego państwa zasobnego w zboże i mogącego udzielać tych zasobów innym. [przypis edytorski]

²⁶*ojce* — M. Im. od wyrazu: ojciec; dziś: ojcowie. [przypis edytorski]

²⁷*kmiecy* — chłopski; przym. od wyrazu: kmieć. [przypis edytorski]

²⁸*Król, ojciec chłopków* — Piast Kołodziej. [przypis edytorski]

²⁹*wrzeciono* — narzędzie służące do skręcania włókien z lnu lub wełny, czyli przędzenia; rodzaj sporej, drewnianej igły. Wrzeciono wraz z kądzielą (pękiem włókien umocowanym na specjalnym drążku) stanowi symbol tradycyjnych, domowych prac kobiecych. [przypis edytorski]

³⁰*motek* — kłębek włóczki. [przypis edytorski]

I gdy nadejdzie godzina czarna,
Dla niej jak gołąb stań się ofiarna.

Ptak

Dziś jeszcze małe dziewczątko z ciebie,
Co tylko lalki swoje kolebie;
Lecz gdy na wielkich łask swych zadatki ³¹
Bóg da ci nosić nazwisko matki³²:
Wtedy miał cacek³³, niech twój maleńki
Ojcowską szablę weźmie do ręki,
Rycerską zbroję włóż mu pod głowę,
Do snu mu pieśni śpiewaj bojowe,
Niech już w kołysce marzy zuchwale
O dawnej sławie, o przyszłej chwale!

Matka, Syn, Kobieta, Polak,
Dziedziectwo, Historia

Zabawa

W podziemiach Wawelu

Czy znasz, młody przyjacielu,
Groby królów na Wawelu?

Historia, Grób, Polak

Poznaj skarb ten dawnej cnoty,
Co ozdabiał czas miniony,
Najcenniejsze to klejnoty
Z całej polskiej twej Korony.

Na kolanach idź, mój mały,
Przed te trumny marmurowe
I u szczątków dawnej chwały
Ze czcią pochyl swoją głowę.

Tu nadziei żar i wiary
Niech się w sercu twym rozgości,
Na ołtarzu tym ofiary,
Poświęcenia i miłości.

Tu uczucia najgorętsze
W młodym swoim rozpal łonie,
Bo tu wszystko, co najświętsze,
W tym złożono Panteonie³⁴!

Pod tych mrocznych wiązań stropem,
Legł król kmiotków pełen chwały,
Co nie szablą, ale snopem,
Podparł polski tron wspaniały.

³¹na wielkich łask swych zadatki — jako zadatek wielkich łask. [przypis edytorski]

³²nosić nazwisko matki — tu: nazywać siebie matką, być matką. [przypis edytorski]

³³cacko — zabawka, ozdoba; kunsztownie wykonany przedmiot. [przypis edytorski]

³⁴panteon (z gr. *pan*: wszystko, *theoi*: bogowie) — miejsce kultu poświęcone wszystkim bogom; historyczna budowla Panteonu w Rzymie to okrągła świątynia wzniesiona na Połu Marsowym w 125 r., za panowania cesarza Hadriana. [przypis edytorski]

Tu Jagiełło³⁵ na świątnicach
Starych bogów krzyże dźwiga³⁶;
Obok cudna, z łzą na licach
W sarkofagu śpi Jadwiga³⁷!

Ci co blaski światła siali,
I praw ludu wiernie strzegli:
Mężę czynu, hartu stali,
Dwaj Zygmunci³⁸ tutaj legli.

Tu szczerbiona w krwawym boju
Batorego³⁹ szabla świeci;
A tam znowu, po dniach znoju,
Syty zwycięstw legł Jan trzeci⁴⁰!

Dalej widzisz, moja duszko,
Wawrzyn wstęgą przewiązany;
Tutaj spoczął nasz Kościuszko⁴¹,
Wódz nad innych ukochany!

Obok niego, dziecię moje,
Książę Józef⁴² legł ze sławą,
Co do walki polskie woje
Marszałkowską wiódł buławą!

Wszystkoż, wszystko tak posnęło,
Jak te sławy naszej świadki?
Wszystkoż, wszystko tak minęło,
Jak na grobach wędną kwiatki?

Historia, Grób

³⁵*Jagiełło* (ok. 1362–1434) — właśc. Jogaila Algirdaitis; wielki książę litewski w latach 1377–1381 i 1382–1392, król Polski i najwyższy książę litewski w latach 1386–1434. Na tron polski wstąpił w 1386 r. po przyjęciu chrztu (przejściu z prawosławia na katolicyzm), przybraniu imienia Władysław i poślubieniu Jadwigi Andegaweńskiej, córki Ludwika Węgierskiego, koronowanej na króla Polski w 1384. Na mocy unii w Krewie (1385) chrzest wraz ze swym władcą przyjęła cała Litwa. Władysław II Jagiełło był założycielem dynastii Jagiellonów. [przypis edytorski]

³⁶*na świątnicach starych bogów krzyże dźwiga* — chodzi o zaprowadzenie przez Jagiełłę chrześcijaństwa w pogodniej dotąd Litwie. [przypis edytorski]

³⁷*Jadwiga Andegaweńska* (1373 a. 1374–1399) — król Polski z dynastii Andegawenów (Anjou), córka Ludwika Węgierskiego i Elżbiety Bośniaczki, święta katolicka, patronka Polski. W 1384 r. została koronowana na króla, ponieważ królowej polskie prawo nie zapewniało dziedziczności tronu. W dzieciństwie (1378) zaręczona z Wilhelmem Habsburgiem, pod naciskiem możnowładców małopolskich po objęciu tronu Polski zaręczyny zostały zerwane, by mógł odbyć się jej ślub z wielkim księciem litewskim Jagiełłą. Była osobą wykształconą, znającą języki obce, gromadziła wokół siebie elitę intelektualną Polski; zleciła pierwsze pol. tłumaczenie *Księgi Psalmów* (tzw. *Psalterz florjański*), fundowała kościoły i szpitale, troszczyła się o rozwój nauki (w 1397 r. założyła bursę dla polskich i litewskich studentów przy uniwersytecie w Pradze oraz uzyskała zgodę papieża na utworzenie fakultetu teologii w Krakowie). Zmarła 1399 r. w wyniku gorączki połogowej, po urodzeniu córki Elżbiety Bonifacji (dziecko również nie przeżyło), swój majątek zapisała w testamencie Akademii Krakowskiej. 31 V 1979 r. została beatyfikowana, a 8 VI 1997 r. kanonizowana przez papieża Jana Pawła II. [przypis edytorski]

³⁸*Dwaj Zygmunci* — chodzi zapewne o Zygmunta I Starego (1467–1548), od 1506 r. króla Polski i wielkiego księcia litewskiego oraz jego syna, Zygmunta II Augusta (1520–1572), od 1543 r. wielkiego księcia litewskiego, od 1548 r. króla Polski. Byli to dwaj ostatni władcy z linii Jagiellonów. Na Wawelu spoczywa również Zygmunt III Waza (1566–1632), król Polski od 1587 r. i Szwecji (1592–1599). [przypis edytorski]

³⁹*Batory, Stefan* (1533–1586) — właśc. Istvan Bathory, książę Siedmiogrodu, od 1571 król Polski, a od 1576 wielki książę litewski; poślubił Annę Jagiellonkę, córkę Zygmunta I Starego, ostatnią przedstawicielkę Piastów na polskim tronie. Jeden z najwybitniejszych polskich królów elekcyjnych. [przypis edytorski]

⁴⁰*Jan trzeci* — właśc. Jan III Sobieski (1629–1696), król Polski i wielki książę litewski od 1674, hetman wielki koronny od 1668, hetman polny koronny od 1666, marszałek wielki koronny od 1665, chorąży wielki koronny od 1656. [przypis edytorski]

⁴¹*Kościuszko, Tadeusz* (1746–1817) — generał wojsk pol. i amer., Najwyższy Naczelnik Siły Zbrojnej Narodowej podczas insurekcji 1794 r. [przypis edytorski]

⁴²*Książę Józef* — właśc. Józef Poniatowski (1763–1813), polski generał, Wódz Naczelny Wojsk Polskich Księstwa Warszawskiego, marszałek Francji; zginął w czasie wojen napoleońskich pod Lipskiem. [przypis edytorski]

Precz z rozpaczą! Choć z mogiły,
Roześmieje się kwiat w wiosnie!
Więc zaczerpmy tutaj siły,
Bo z przeszłości — przyszłość rośnie!

Marsz Skautów

„Święta miłości kochanej ojczyzny”⁴³,
Oto w twą służbę wchodzi hufiec⁴⁴ nasz!
Od lat najmłodszych do późnej siwizny
Pragnie przy tobie czujną trzymać straż!

Równajmy krok,
Wyteżmy wzrok,
Czy gdzie się podstęp nie kryje?
Uderzmy w ton
Silny jak dzwon:
Polska niech żyje! Niech żyje!

My łez nie ronim nad twoją mogiłą,
Bo nie wierzymy, żeś złożona w grób!
W nas życie młode tętni całą siłą,
Życ dla cię chcemy, — nie konać u stóp!
Równajmy krok...

Pragniemy spajać nadziei ogniwa,
Że nam zwycięstwo da nabyty hart;
Że i ty z nami żyć będziesz szczęśliwa,
I każdy syn twój będzie ciebie wart!
Równajmy krok...

Będziem iść karnie pomimo przeszkody⁴⁵,
Będziem z zapalem walczyć o twój byt;
Aby w nagrodę kiedyś z piersi młodej
Okrzyknąć twego odrodzenia świt!

Równajmy krok,
Wyteżmy wzrok,
Czy gdzie się podstęp nie kryje?
Uderzmy w ton
Silny jak dzwon:
Polska niech żyje! Niech żyje!

Legenda o garści ziemi polskiej

Ojców naszych ziemio święta,
Ziemio wielkich cnót i czynów,
Tyś na wskroś jest przesiąknięta,
Krwia ofiarną twoich synów.

Ojczyzna, Polska,
Odrodzenie przez grób,
Żołnierz, Patriotą

Wzrok

Łzy

Ojczyzna, Krew, Bóg,
Poświęcenie, Ziemia

⁴³Święta miłości kochanej ojczyzny — początkowy wers „Hymnu do miłości Ojczyzny” Ignacego Krasickiego; utwór powstał w 1774 r. jako hymn Szkoły Rycerskiej, jednak w okresie rozbiorów Polski należał do najpopularniejszych wierszy patriotycznych i nieformalnie pełnił rolę hymnu narodowego. [przypis edytorski]

⁴⁴hufiec — oddział wojsk lub jednostek paramilitarnych. [przypis edytorski]

⁴⁵pomimo przeszkody — dziś: pomimo przeszkód. [przypis edytorski]

I nie darmo w twoje rano⁴⁶,
O! puścizno⁴⁷ przodków droga!
Ziemią świętą ciebie zwano,
Boś najbliżej stała Boga.

Byłaś ziemią poświęcenia,
Przytuliskiem licznych gości;
Dziwny ciebie opromienia,
Czar męczeństwa i świętości.

Niegdyś ze stron tych pątnicy⁴⁸,
Z wiarą w sercu niewymowną,
Do Piotrowej szli stolicy⁴⁹,
Po relikwii kość cudowną.

I gdy o ten dar nieśmiało
Dla Ojczyzny swej prosili,
Papież schylił głowę białą
I tak odrzekł im po chwili:

„O, Polacy! O, pielgrzymi!
Na cóż wam relikwia nowa?
Wasza ziemia krwią się dymi
I dość świętych kości chowa.

Wszakże jeszcze do tej pory,
W bitwach z Turki i z Tatory⁵⁰,
Męczenników waszych wzory,
Są świadectwem waszej wiary”.

I wziął w rękę swą sędziwą,
Polskiej ziemi grudkę małą,
I na dłoń mu się, o! dziwo!
Kilka kropli krwi polało.

„Weźcie, rzeczce, proch ten z sobą
I cud Boży głoscie wszędzie!
Niech ta ziemia wam ozdobą
I relikwią świętyń będzie!

Niechaj proch ten z waszych progów
Wciąż wam świadczy przed oczyma:
Jak nad Boga — nie ma Bogów,
Nad tę ziemię świętszej nie ma!”

Ziemia, Krew, Cud

⁴⁶w twoje rano — na początku twojego istnienia. [przypis edytorski]

⁴⁷puścizna — spadek, dziedzictwo. [przypis edytorski]

⁴⁸pątnik — pielgrzym. [przypis edytorski]

⁴⁹Piotrowa stolica — Rzym a. Watykan jako stolica papieżstwa. [przypis edytorski]

⁵⁰z Turki i z Tatory (przestarz.) — dziś popr. forma N. Im: z Turkami, z Tatarami. [przypis edytorski]

Ten utwór nie jest objęty majątkowym prawem autorskim i znajduje się w domenie publicznej, co oznacza że możesz go swobodnie wykorzystywać, publikować i rozpowszechniać. Jeśli utwór opatrzony jest dodatkowymi materiałami (przypisy, motywy literackie etc.), które podlegają prawu autorskiemu, to te dodatkowe materiały udostępnione są na licencji Creative Commons Uznanie Autorstwa – Na Tych Samych Warunkach 3.0 PL.

Źródło: <http://wolnelektury.pl/katalog/lektura/katechizm-polskiego-dziecka>

Tekst opracowany na podstawie: Władysław Bełza, *Katechizm polskiego dziecka*, Drukarnia Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Lwów 1912

Wydawca: Fundacja Nowoczesna Polska

Publikacja zrealizowana w ramach projektu Wolne Lektury (<http://wolnelektury.pl>). Reprodukacja cyfrowa wykonana przez Bibliotekę Narodową z egzemplarza pochodzącego ze zbiorów BN.

Opracowanie redakcyjne i przypisy: Aleksandra Sekuła, Marta Niedziałkowska, Weronika Trzeciak.

Okładka na podstawie: [Jayt74@Flickr](https://www.flickr.com/photos/jayt74/), CC BY-SA 2.0

ISBN 978-83-288-0078-6

Wesprzyj Wolne Lektury!

Wolne Lektury to projekt fundacji Nowoczesna Polska – organizacji pożytku publicznego działającej na rzecz wolności korzystania z dóbr kultury.

Co roku do domeny publicznej przechodzi twórczość kolejnych autorów. Dzięki Twojemu wsparciu będziemy je mogli udostępnić wszystkim bezpłatnie.

Jak możesz pomóc?

Przekaż 1% podatku na rozwój Wolnych Lektur: Fundacja Nowoczesna Polska, KRS 0000070056.

Pomóż uwolnić konkretną książkę, wspierając zbiórkę na stronie wolnelektury.pl.

Przekaż darowiznę na konto: [szczegóły](#) na stronie Fundacji.